

✓ Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси лойиҳаси мухокамада

ҲАР БИР ТАКЛИФ ЭЪТИБОРГА ОЛИНАДИ

2

✓ Нажот вакцинада

МАСЪУЛИЯТ – саломатлик гарови

Махфурат ХУШВАҚТОВА,
Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги
“Адолат” СДП фракцияси аъзоси

Барчамизга маълумки, коронавирус инфекцияси жаҳон ҳамжамиятида энг глобал муаммога айланди. Ҳозирда шифокорларни ташвишга солаётган коронавируснинг тўртта вариантига, шу жумладан, тез тарқалаётган “Омикрон” штаммига эътибор қаратилмоқда. Қайд этилишича, хабар қилинмаган инфекцияларнинг кўплиги сабабли, касалликларнинг ҳақиқий сони “анча юқори” бўлмоқда.

Covid-19 нинг “Омикрон” деб номланган янги штамми одамдан одамга тез юқиши билан хавф туғдирishi таъкидланмоқда. Ушбу инфекция икки ҳафта мобайнида ўнлаб давлатларда яшин тезлигига тарқалиб бораётганини оммавий ахборот восита-

лари ва интернет тармоқлари орқали кузатиб бораётпиз.

“Омикрон” штамми мутахассислар томонидан тўлиқ ўрганилмаганилиги кўплаб саволлар пайдо бўлишига ва аксарият саволларга эса жавоблар аник бўлмаганлиги, ушбу инфекция қарши курашиб усулларининг етарли эмаслиги муаммолар тугдиримоқда. “Омикрон” штаммининг дастлабки босқичларида пайдо бўладиган шамоллаш ёки гриппга ўшаш аломатлар сезилиши таъкидланмоқда.

Янги штаммининг белгилари танада инфекциядан кейинги иккинчи кундан бошланниши ва тахминан беш кун давом этиши айтилмоқда. Шунга қарамай, мутахассислар уларни эътибориз қолдирмасликни маслаҳат беришмоқда.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, ҳозирги кунда фуқароларнинг соғлигини сақлаш, жамоат тартиби ва хавфсизликни таъминлаш ҳар қаёнингдан муҳим вазифага айланниб бормоқда. Пандемияга қарши курашиб ҳамда инсон манфаатларини, ҳаёти ва соғлигини ҳимоя қилиш ва бу йўлда ҳар бир фуқаро масъулликни бўйнига олиши инсоний бурч саналади. Дунё мамлакатларида карантин ва фавқулодда ҳолат эълон қилинаётган, карантин режимини бузганилик учун жавобгарлика тортиши кучайиб бораётган бир даврда барчамиз ушбу касаллик профилактикасига жисплашган ҳолда жиддий эътибор қаратсан, албатта, карантин ҳолатига этиёж бўлмайди.

“Uzbekistan GTL”: ТАБИЙ ГАЗ ВА НОЁБ ЁҚИЛГИ

... янги корхона иш бошлиши билан йилига 3.6 миллиард метр куб табиий газ кайта ишланиб, киймати 1 миллиард доллардан зиёд бўлган 1.5 миллион тонна тайёр суюк махсулотлар ишлаб чиқарилади. Жумладан, 307 минг тонна авиакеросин, 724 минг тонна дизель ёқилғиси, 437 минг тонна нафта, 53 минг тонна суюлтирилган газ тайёрланади.

2

Ниқоб тақинг!

Кўча-кўйга чиқар пайтда
Айтганларим мағзин чақинг.
Такрорлайман қайта-қайта:
Ниқоб тақинг, ниқоб тақинг!

Пешвуз чиққан дўстингизга
Масоғадан кулиб боқинг.
Кўлни қўйинг кўксингизга,
Ниқоб тақинг, ниқоб тақинг!
Хавф солмасин бурди-бало,
Кийим-бошининг гардин қоқинг.
Дардга бўлманг ҳеч мубтало,
Ниқоб тақинг, ниқоб тақинг!

Муҳиддин ОМАД

5

НУР ИЧРА ЗУЛМАТ

Шундай шароитда китоб савдоси хакида нима деб бўлади? Охирги нафаси билан яшаётган китоб магазинлари пештахталари махсулот билан тирбанд, аммо харидор йўқ – хувиллаб ётибди. “Шарқ зиёкори” китоб магазинида бир кунда 2-3 миллион сўмлик савдо бўларкан. Бир эшик наридаги каталакдек озиқ-овқат дўкони 20-25 миллион сўмлик, шу бинодаги дориҳона 7-8 миллион сўмлик савдо килар экан. Энг кейинги “сийлов” эса солик бўйича янги кодекснинг кучга кириши билан 2020 йил 1 апрелдан бошлаб кўшимча киймат солиги жорий этилиши туфайли барча босма махсулотларнинг нархи 15 фоиз ошиди...

6

Депутатлик гурухларида

Халқ депутатлари Хоразм вилоят Кенгашидаги "Адолат" СДП депутатлик гурухи аъзолари ҳудудни ижтимоий-икътисодий ривожлантириш орқали фуқароларнинг турмуш шаротларини яхшилашга камарбаста бўлишмоқда. Ахолининг бандлигини таъминлаш, сифатли тиббий хизмат кўрсатиш, камбағалликни қисқартиришга қаратилган "Аёллар дафтари", "Ёшлар дафтари", "Темир дафтар" рўйхатидан жой олган фуқаролар сонини камайтириш мақсадида самарали меҳнат қилишмоқда.

ДЕПУТАТ ФАОЛ БЎЛСА, САЙЛОВЧИ РОЗИ БЎЛАДИ

Ўтган йил давомда ушбу депутатлик гурухининг 5 нафар аъзоси ҳамхизатлика фаолият олиб борди. Сайловчиликдан келиб тушган 507 та мурожатдан 470 таси депутатлик сўровлари ва тегишли ташкилотлар билан бевосита мулокот натижасида ижобий топди.

Хусусан, депутатлик гурухи аъзоси Құдрат Жуманиёзов ҳар доим сайловчиларнинг муаммоларини бартараф этиш ташвиши билан ўрганига гувох бўламиш. Унинг бу галиги ташрофи ҳам самарали кечди. Депутат Қўшкўпир туманида фаолият олиб бораётган «Нўймонурод — Темурмалик» фермер хўжалиги раҳбари Фазилат Собирова билан биргаликда Урганч шахридаги «Камбуз», «Юкори бояг», «Гулшан», «Ҳамжихатлик» ва бошқа маҳаллаларда яшовчи касалманд, ёлғиз кишилар, бокувчини ийкотган сиёлалар ҳолидан хабар олиб, уларга sogoralar улашди, ногиронлиги бор 8 нафар фуқарога электр печлари тухфа қилиди.

Бундай этибординан кўнгиллари тофеккӣ таркилган фуқаролар депутат Қ.Жуманиёзовга миннатдорлик билдириди. Инсон кадри улуғланган юртда яшайдигандан маннунлигини баён этишиди.

— Қўдрат Жуманиёзовни депутатлик сайловчилари ҳолидан хабар олиб, дейди "Гулшан" МФИ раиси Умид Сапаев. — Депутатимиз ҳар доим сайловчилари ҳолидан хабар олиб, оғирини енгиз қилиб келимод. Буюнга сайдер қабулда ҳам бир қатор муаммолар ечимини топди. Мажалламиз биносида иситиш тизими яхши ишлатасига фаолиятимизга салбий таъсир кўрсатамайдиган эди. Депутат хомийлигидан иситиш тизимидағи камчилликлар бартараф этилди.

Людмила Скоробогатованинг ўнг оёғи юришга ярамаётгани юзасидан

шикояти ҳам ижобий ечим топадиган бўлди. Депутат бемор уйида тиббий кўридан ўтказилиши ва унга малақали мутахассислар томонидан ёрдам кўрсатилишини билдириди.

Дилғуз Муротованинг ҳамширалик бўйича ишга жойлашиш юзасидан мурожаати ҳам этибборга олини. Утиббет коллежини 2003 йилда тамомлагани сабабли тиббий йўналиш бўйича 3 ойлик курсда белуп ўқиуди ва иш билан таъминланади.

Депутатлик гурухининг яна бир аъзоси Баҳодир Бобоеван Туракъоъла туманинг ҳудудида яшовчи Иnobat Аллабергановининг ўйини таъмирлаш учун маблагдан кўйналётгани, иш сўраб ҳамда алимент тўлошини ўндира олмаётгани тўғрисидаги мурожаати ижобий ҳал этилди. Туман бандлини таъминланади бўлими кўмакида мурожаатни тикувчинлик бўйича 3 ойлик курсда қабул килинди ва белуп ўқиудиган, алимент эса туман прокуратуриси томонидан ундириб бериладиган бўлди. Ўйини таъмирлаш учун хомийлар жалб қилинб, моддий ёрдам кўрсатилиди.

Партия ташаббуси билан "Бир адодатчи — юз аёлга химоячи" лойиҳасининг ҳаётга татбик қилиниши кўллаб аёлларнинг муаммоларини ҳал

— Буюн қабулхонага келганимдан

Партия патронажи: "Адолат" чилар сафи кўпаймокда

"Адолат" СДП Андижон вилоят Кенгаши фаоллари жамоатчилик орасида таржигатишиларни олиб борни барборида сафимизга янги аъзоларни олиб киришга этиббор қаратамокда. "Партия патронажи" лойиҳаси доирасида Андижон шаҳридаги Ҳасанбой Абдуллаев раҳбарлигидаги гўззалик салонига борган партвидошларимизни урал ишловчилар кўйлаб-куватлади. Партияни Сайловолди дастури билан ташкишиз 3 нафар йигит сафимизга кўйилди.

— Акам билан бир неча йилдан бўён шу жойда ишлаймиз, — дейди Ҳусанбой Абдуллаев. — Очиги, салонимизга тури соҳа вакиллари келади. "Адолат" чилар киска сухбат давомида биздан сиёсий партиялар фаолиятига қизиқиш ўйтотди. Уларнинга сафига кўшилдик. Энди биз ҳам "адолат" чимиз.

Мажаллий Кенгаши депутатларининг фаоллиги ортиб боряпти. Жойлардаги муаммоларнинг симини топишида уларнинг ташаббускорларни сайловчиларни куонтиришади. Халқ депутатлари Жалалкудук тумани Кенгаши депутатларининг кейнинг йиллардаги фаолиятида буни анник кўриш мумкин.

Депутат Тўйдикон Алибованинг тумандаги "Бойчеки" маҳалла фуқароларнига сайловчилар билан учрашви самарали ўти. Халқ вакили ҳудуддаги сув, электро ҳамда ўй билан боғлик муаммоларни ўрганди. Ички кўчаларни асфальтлашга алоҳида этиббор қаратади. Аниқланган камчилликлар бўйича маъсуз корхоналарнинг вакиллари ишга киришишиди.

Муаммолар ечими депутат назоратидан бўлади.

Андижон вилоят Кенгаши матбуот хизмати

этишда ҳамда чекка ҳудудларда истиқомат қилаётган хотин-қизлар билан бевосита мулокот ўрнатишида кўл келмоқда.

Хусусан, мазкур лойиҳадан хабар топган Ҳива шаҳар "Қўйт" маҳалласида яшовчи, кам таъминланган оила аъзоси Нафиса Қорабоева партиянинг вилоят Кенгашига ўй-жой масаласида мурожаат қилид. Халқ депутатлари билан Кенгашига депутатлик гурухи ҳамда партиянинг Ҳива шаҳар Кенгаши фаолларидан таркиб топган ишни гурух тузилиб, Н.Қорабоеванинг хонаидонида ўрганиши олиб бориди.

Бу оиласидаги мавжуд келишмовчилик юзасидан маҳалла фуқаролар йигина, ўй-жой масаласида Ҳива шаҳар хокимлиги ҳамда "химоя ордери" масаласида бўйича туман ишчишиларни ўрганиши олиб бориди.

— "Адолат" ижтимоий-сиёсий газетасида "Бир адолатчи — юз аёлга химоячи" лойиҳаси доирасида турмуш муаммолари туфайли қўйнайлаётганини ўқиб қолдим ва партиянинг вилоят Кенгашига мурожаат қилидим, — дейди Н.Қорабоева. — Мурожаатим эътиборга олинди ва кисқа муддатда "химоя ордери"га эга бўлдим.

Шунингдек, депутатлик гурухи ташаббуси билан вилоятда мурожаатлар бўйича ишлашнинг янги тизими йўлга

жуда хурсанд бўлдим, — дейди И.Аллаберганова. — Бир неча муаммони бирдан ўрганишида ҳал қилиб беришди. Эндиликда яшаш шароитим яхшиланшиша ишончим комил.

"Қаромози" маҳалласида яшовчи Кудрат Эгамбердиев фарзандининг 2-ёшгача нафака пулини олишида амалий ёрдам сўради. Бу масала ҳам ишни гурух томонидан ўрганилиб, қолун доирасида ҳал этиладиган бўлди.

"Фидойилар" маҳалласида яшовчи Фахридин Тохиров ҳозирги кунда туман обдондоштириш бошқармасида ишлаеттани, ўғли болалигидан 1-гурух ногирони бўлгани сабабли кун бўйи ишлаш имкони ўйқулигини баён қилид. Ишни гурух Ф.Тохировнинг оиласидаги шароитини ўрганди ва туман обдондоштириш бошқармаси бошлиги билан келишган ҳолда мурожаатларидан ўрганиши олиб бориди.

— "Адолат" ижтимоий-сиёсий газетасида "Бир адолатчи — юз аёлга химоячи" лойиҳаси доирасида турмуш муаммолари туфайли қўйнайлаётганини ўқиб қолдим ва партиянинг вилоят Кенгашига мурожаат қилидим, — дейди Н.Қорабоева. — Мурожаатим эътиборга олинди ва кисқа муддатда "химоя ордери"га эга бўлдим.

Шунингдек, депутатлик гурухи ташаббуси билан вилоятда мурожаатлар бўйича ишлашнинг янги тизими йўлга

жуда хурсанд бўлдим, — дейди И.Аллаберганова. — Бир неча муаммони бирдан ўрганишида ҳал қилиб беришди. Эндиликда яшаш шароитим яхшиланшиша ишончим комил.

"Қаромози" маҳалласида яшовчи Кудрат Эгамбердиев фарзандининг 2-ёшгача нафака пулини олишида амалий ёрдам сўради. Бу масала ҳам ишни гурух томонидан ўрганилиб, қолун доирасида ҳал этиладиган бўлди.

"Фидойилар" маҳалласида яшовчи Фахридин Тохиров ҳозирги кунда туман обдондоштириш бошқармасида ишлаеттани, ўғли болалигидан 1-гурух ногирони бўлгани сабабли кун бўйи ишлаш имкони ўйқулигини баён қилид. Ишни гурух Ф.Тохировнинг оиласидаги шароитини ўрганди ва туман обдондоштириш бошқармаси бошлиги билан келишган ҳолда мурожаатларидан ўрганиши олиб бориди.

— "Гулистан" маҳалласида яшовчи Кудрат Эгамбердиев фарзандининг 2-ёшгача нафака пулини олишида амалий ёрдам сўради. Бу масала ҳам ишни гурух томонидан ўрганилиб, қолун доирасида ҳал этиладиган бўлди.

— "Фидойилар" маҳалласида яшовчи Фахридин Тохиров ҳозирги кунда туман обдондоштириш бошқармасида ишлаеттани, ўғли болалигидан 1-гурух ногирони бўлгани сабабли кун бўйи ишлаш имкони ўйқулигини баён қилид. Ишни гурух Ф.Тохировнинг оиласидаги шароитини ўрганди ва туман обдондоштириш бошқармаси бошлиги билан келишган ҳолда мурожаатларидан ўрганиши олиб бориди.

— "Гулистан" маҳалласида яшовчи Кудрат Эгамбердиев фарзандининг 2-ёшгача нафака пулини олишида амалий ёрдам сўради. Бу масала ҳам ишни гурух томонидан ўрганилиб, қолун доирасида ҳал этиладиган бўлди.

— "Фидойилар" маҳалласида яшовчи Фахридин Тохиров ҳозирги кунда туман обдондоштириш бошқармасида ишлаеттани, ўғли болалигидан 1-гурух ногирони бўлгани сабабли кун бўйи ишлаш имкони ўйқулигини баён қилид. Ишни гурух Ф.Тохировнинг оиласидаги шароитини ўрганди ва туман обдондоштириш бошқармаси бошлиги билан келишган ҳолда мурожаатларидан ўрганиши олиб бориди.

— "Гулистан" маҳалласида яшовчи Кудрат Эгамбердиев фарзандининг 2-ёшгача нафака пулини олишида амалий ёрдам сўради. Бу масала ҳам ишни гурух томонидан ўрганилиб, қолун доирасида ҳал этиладиган бўлди.

— "Фидойилар" маҳалласида яшовчи Фахридин Тохиров ҳозирги кунда туман обдондоштириш бошқармасида ишлаеттани, ўғли болалигидан 1-гурух ногирони бўлгани сабабли кун бўйи ишлаш имкони ўйқулигини баён қилид. Ишни гурух Ф.Тохировнинг оиласидаги шароитини ўрганди ва туман обдондоштириш бошқармаси бошлиги билан келишган ҳолда мурожаатларидан ўрганиши олиб бориди.

— "Гулистан" маҳалласида яшовчи Кудрат Эгамбердиев фарзандининг 2-ёшгача нафака пулини олишида амалий ёрдам сўради. Бу масала ҳам ишни гурух томонидан ўрганилиб, қолун доирасида ҳал этиладиган бўлди.

— "Фидойилар" маҳалласида яшовчи Фахридин Тохиров ҳозирги кунда туман обдондоштириш бошқармасида ишлаеттани, ўғли болалигидан 1-гурух ногирони бўлгани сабабли кун бўйи ишлаш имкони ўйқулигини баён қилид. Ишни гурух Ф.Тохировнинг оиласидаги шароитини ўрганди ва туман обдондоштириш бошқармаси бошлиги билан келишган ҳолда мурожаатларидан ўрганиши олиб бориди.

— "Гулистан" маҳалласида яшовчи Кудрат Эгамбердиев фарзандининг 2-ёшгача нафака пулини олишида амалий ёрдам сўради. Бу масала ҳам ишни гурух томонидан ўрганилиб, қолун доирасида ҳал этиладиган бўлди.

— "Фидойилар" маҳалласида яшовчи Фахридин Тохиров ҳозирги кунда туман обдондоштириш бошқармасида ишлаеттани, ўғли болалигидан 1-гурух ногирони бўлгани сабабли кун бўйи ишлаш имкони ўйқулигини баён қилид. Ишни гурух Ф.Тохировнинг оиласидаги шароитини ўрганди ва туман обдондоштириш бошқармаси бошлиги билан келишган ҳолда мурожаатларидан ўрганиши олиб бориди.

— "Гулистан" маҳалласида яшовчи Кудрат Эгамбердиев фарзандининг 2-ёшгача нафака пулини олишида амалий ёрдам сўради. Бу масала ҳам ишни гурух томонидан ўрганилиб, қолун доирасида ҳал этиладиган бўлди.

— "Фидойилар" маҳалласида яшовчи Фахридин Тохиров ҳозирги кунда туман обдондоштириш бошқармасида ишлаеттани, ўғли болалигидан 1-гурух ногирони бўлгани сабабли кун бўйи ишлаш имкони ўйқулигини баён қилид. Ишни гурух Ф.Тохировнинг оиласидаги шароитини ўрганди ва туман обдондоштириш бошқармаси бошлиги билан келишган ҳолда мурожаатларидан ўрганиши олиб бориди.

— "Гулистан" маҳалласида яшовчи Кудрат Эгамбердиев фарзандининг 2-ёшгача нафака пулини олишида амалий ёрдам сўради. Бу масала ҳам ишни гурух томонидан ўрганилиб, қолун доирасида ҳал этиладиган бўлди.

— "Фидойилар" маҳалласида яшовчи Фахридин Тохиров ҳозирги кунда туман обдондоштириш бошқармасида ишлаеттани, ўғли болалигидан 1-

Элдор ТУЛЯКОВ,
«Тараққиёт стратегияси» маркази ижорчи директори,
Ўзбекистон Республикаси коррупцияга қарши курашиш
миллий кенгаши аъзоси

Буғунги кунга келиб, коррупцияга қарши кураш умумжоҳон миқёсida глобал тус олди. Шу боис, ҳар бир давлат коррупцияга қарши курашиш борасида ўзининг миллий тизимини такомиллаштириб бормоқда. Ушбу таҳдидга қарши курашда нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятиниң бошқа институтларининг янада фаол бўлишлари учун зарур шарт-шароитлар яратилмоқда. Зеро, нодавлат нотижорат ташкилотлари томонидан амалга ошириладиган стратегиялар, чора-тадбирлар, ҳалқаро алоқалар жамият ва давлат ривожи учун гоятда мағфаатли хисобланади.

КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШИШДА

НОДАВЛАТ НОТИЖОРАТ ТАШКИЛОТЛАРИ ҲАМДА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ БОШҚА ИНСТИТУЛARINING ЎРНИ ВА РОЛИ

Ўз навбатида, Ўзбекистонда ҳам нодавлат нотижорат ташкилотларининг коррупцияга қарши курашдаги ўрни ва роли тобора ортиб бормоқда. Бу ишларни самарали амалга ошириш учун фуқаролик жамияти институтлари ва нодавлат секторининг бошқа вакилларини ҳам жалб қилиш зарур саналади. Бунда жамоатчилик назоратини куайтишига қаратилган чора-тадбирларнинг амалга оширилётганин ҳам эътиборга мөлек.

Шу нуткан наазардан, мамлакатимизда коррупцияга қарши курашиша фаоллик, жонбозлий, қўрсаётган нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини янада ривожлантириш саъдийдаги кўллаб-кувватлаш жамиятнинг тараққиёт этишида мухим аҳамият касб этади. Зеро, Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев «Янги Тараққиёт стратегияси»да таъкидлаб ўтгандек, «фуқаролик жамияти институтларининг ёркін фаолият юриттиши, давлат ва жамият бошқарувида фаол иштирок этиши учун зарур шартондаги яратиш, узарни давлат томонидан қўллаб-кувватлаш механизmlарини аъзабий турди».

Эътиборли жиҳати шундаки, Ўзбекистонда «Жамият – исплоҳтар ташаббускори» тамомилий асосида олиб борилаётган саъдий-харқатларда фуқаролик жамияти институтлари, хусусан, нодавлат нотижорат ташкилотларининг ҳам фаол иштирок тобора кенгайбай бормоқда. Кончиллик хужжатларининг қабул килинишидан аввали жамоатчилик мухокамалари, раҳбарлар ҳисоботини эшитиш тизимининг жорий этилиши, давлат органлари ва ташкилотлари фаолиятнинг очиқлиги ва шаффоғлиги, ахборот олиш эркинлигини таъминлаш орқали жамоатчилик низоратининг тақомиллашашётгани, раҳбарлар ва фуқаролар ўртасида мулокот тизимининг (онлайн ва оффлайн тарзда) жорий этилганни, долзарб масалаларни ижорий ҳал қилиш максадида тутилган турли ишчи гуруҳларда давлат ташкилотлари вакиллари билан бир қаторда нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари вақилларини ҳам иштирок этётгани фикризиз истибориди.

Эътироф этиш керакки, коррупциянинг жарҳандай тирига қарши курашища давлат фуқаролик жамияти институтлари билан ҳамкорликда иш юритиши мақсадга мувоғиқ. Бунинг бир қанча афзал томонлари бўлиб, у майдан кўриниш ва механизmlарда ўз аksinи topgan. Хусусан, соҳада олиб борилаётган сиёсатини мониторинг килиб боришида нодавлат нотижорат ташкилотларинг ҳам ўрни ва роли бор. Зеро, мониторинг юритиши орқали масъул раҳбарларда жавобгарлик хиссингин ошишига, уларнинг омма олиди мунтазам хисобот берил боришига эришилади. Бу эса, ўз навбатида, давлат органларининг ҳамкянишига ҳам ҳарқатли ҳисоб берилади.

Давлат органлари ва фуқаролик жамияти институтлари ўртасида ўртаниладиган ҳамкорликнинг энг мухим ижорий хусусиятларидан янада бир, бу – таъкида алмашнив натижасида эришиладиган етук малака. Яъни, давлат ташкилотининг коррупцияга қарши курашиша доир самарали, сеиркада таъкибаси фуқаролик жамияти институтининг бу соҳада кўнникмасининг ортишига хизмат килиди. Шунингдек, фуқаролик жамияти институтлари билан ҳамкорлик илғор хорижий таъкиби самарали таъбиқ этишида ҳам кўл келади. Айтиш керакки, давлат органлари хорижидаги ҳамкорликда билан мулокотта киришиш ва ўзаро алоқаларни мустаҳкамлаб боришида турли бироркратик таомилларга амал килишига мажбур бўлишлари эҳтимолдан йироқ эмас. Бу эса мазкур даридра ҳамкорликни сезиларни давражада сусташтириб, хорижий таъкибни эҳтимолиетта таътихни таъкидлаштиради. Жумладан, кепсига коррупцияга қарши курашища кенг кўллаши мумкин. Бунинг бир қанча афзал томонлари бўлиб, у майдан кўриниш ва механизmlарда ўз аksinи topgan.

Таъкидлаш жоизими, бугун фаол нодавлат нотижорат ташкилотлари ҳамкор майдонда коррупцияга қарши курашища илғор бўлган ўз ҳамкорларни билан киска фурсатда осонлик билан алоқа ўртаниши имконига эга. Бу амалиётни илғор хорижий таъкиби асосида тақомиллаштириш жараёнини жадаллаштиради. Жумладан, кепсига коррупцияга қарши курашища ҳамкор майдонда коррупцияга қарши курашища кенг кўллаши мумкин. Бунинг бир қанча афзал томонлари бўлиб, у майдан кўриниш ва механизmlарда ўз аksinи topgan.

Мустақил равишида олиб борилаётган мониторингдаги ижорий хусусиятнинг ўзига хослиги шундаки, бунда нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятиниң

нодавлат нотижорат ташкилотлари олдида турган бозифалардан бирориди.

Коррупциянинг олдини олиш ва унга қарши курашиша қаратилган давлат сиёсатини таъриб қилиш ва ахолининг бу борадаги ҳабардорлигини оширишда фуқаролик жамияти институтлари билан фаол ҳамкорлик юритиш, албатта, ўзининг ижорий самарасини беради. Зеро, уларда кенг аҳоли қатламини олиш имкони мавжуд булиб, мазкур соҳадаги ислоҳотларни кўллаб-куватловчилар сонининг ортишига ҳам кўмак-доши бўлиши шубҳасиз.

Фуқаролик жамияти институтлари кўйидаги тўрт масалада ҷақирик билан чиқишилари ҳам мумкин. Бу – қонунлар, сиёсат,

қонуллар қониқасиз ёки самарасини бўлса, фуқаролик жамияти институтлари уларни тақомиллаштириш бўйича ёки қонунчилик мавжуд бўлиши сабаби коррупция ҳолатлари вужудга келаётган бўлса, ўша муаммони тартиба солувчи янги қонунлар қабул қилиш борасидаги ҷақириклар билан чиқишилари мумкин. Шу боис, нодавлат нотижорат ташкилотлари қонунчилик ташаббусининг турли босқичларида, жумладан, тегишиш ташкилотлари томонидан тузиладиган ишчи гуруҳларда ҳам фаол бўлиши керак. Ушбу имкониятдан фойдаланни учун эса уларга тегишиш шарт-шароит яратилиши зарур. Бунда қонунчилик хужжатларини қабул қилиш жараёнидаги коррупциянинг факторларнинг бор-йўклигига, кимларнингдир ман-

тақсимотидан тортиб, уларнинг сарфланишигача бўлган ҳолатлар, давлат мулкни хусусийлаштиришнинг турли жараёнлари, давлат ҳаридлари, мамлакатнинг ҳар бир чеккасида давлат объектларининг курилиши ва шу каби бошқа амалиётларда учрайдиган коррупциоген факторларни аниқлашда фуқаролик жамияти институтларининг фоаълиятни бозабуслари билан чиқишилари мумкин. Шу боис, нодавлат нотижорат ташкилотлари қонунчилик ташаббусининг турли босқичларида, жумладан, тегишиш ташкилотлари томонидан тузиладиган ишчи гуруҳларда ҳам фаол бўлиши керак. Ушбу имкониятдан фойдаланни учун эса уларга тегишиш шарт-шароит яратилиши зарур. Бунда қонунчилик хужжатларини қабул қилиш жараёнидаги коррупциянинг факторларнинг бор-йўклигига, кимларнингдир ман-

тақсимотидан тортиб, уларнинг сарфланишигача бўлган ҳолатлар, давлат мулкни хусусийлаштиришнинг турли жараёнлари, давлат ҳаридлари, мамлакатнинг ҳар бир чеккасида давлат объектларининг курилиши ва шу каби бошқа амалиётларда учрайдиган коррупциоген факторларни аниқлашда фуқаролик жамияти институтларининг фоаълиятни бозабуслари билан чиқишилари мумкин. Шу боис, нодавлат нотижорат ташкилотлари қонунчилик ташаббусининг турли босқичларида, жумладан, тегишиш ташкилотлари томонидан тузиладиган ишчи гуруҳларда ҳам фаол бўлиши керак. Ушбу имкониятдан фойдаланни учун эса уларга тегишиш шарт-шароит яратилиши зарур. Бунда қонунчилик хужжатларини қабул қилиш жараёнидаги коррупциянинг факторларнинг бор-йўклигига, кимларнингдир ман-

тақсимотидан тортиб, уларнинг сарфланишигача бўлган ҳолатлар, давлат мулкни хусусийлаштиришнинг турли босқичларида, жумладан, тегишиш ташкилотлари томонидан тузиладиган ишчи гуруҳларда ҳам фаол бўлиши керак. Ушбу имкониятдан фойдаланни учун эса уларга тегишиш шарт-шароит яратилиши зарур. Бунда қонунчилик хужжатларини қабул қилиш жараёнидаги коррупциянинг факторларнинг бор-йўклигига, кимларнингдир ман-

тақсимотидан тортиб, уларнинг сарфланишигача бўлган ҳолатлар, давлат мулкни хусусийлаштиришнинг турли босқичларида, жумладан, тегишиш ташкилотлари томонидан тузиладиган ишчи гуруҳларда ҳам фаол бўлиши керак. Ушбу имкониятдан фойдаланни учун эса уларга тегишиш шарт-шароит яратилиши зарур. Бунда қонунчилик хужжатларини қабул қилиш жараёнидаги коррупциянинг факторларнинг бор-йўклигига, кимларнингдир ман-

тақсимотидан тортиб, уларнинг сарфланишигача бўлган ҳолатлар, давлат мулкни хусусийлаштиришнинг турли босқичларида, жумладан, тегишиш ташкилотлари томонидан тузиладиган ишчи гуруҳларда ҳам фаол бўлиши керак. Ушбу имкониятдан фойдаланни учун эса уларга тегишиш шарт-шароит яратилиши зарур. Бунда қонунчилик хужжатларини қабул қилиш жараёнидаги коррупциянинг факторларнинг бор-йўклигига, кимларнингдир ман-

тақсимотидан тортиб, уларнинг сарфланишигача бўлган ҳолатлар, давлат мулкни хусусийлаштиришнинг турли босқичларида, жумладан, тегишиш ташкилотлари томонидан тузиладиган ишчи гуруҳларда ҳам фаол бўлиши керак. Ушбу имкониятдан фойдаланни учун эса уларга тегишиш шарт-шароит яратилиши зарур. Бунда қонунчилик хужжатларини қабул қилиш жараёнидаги коррупциянинг факторларнинг бор-йўклигига, кимларнингдир ман-

тақсимотидан тортиб, уларнинг сарфланишигача бўлган ҳолатлар, давлат мулкни хусусийлаштиришнинг турли босқичларида, жумладан, тегишиш ташкилотлари томонидан тузиладиган ишчи гуруҳларда ҳам фаол бўлиши керак. Ушбу имкониятдан фойдаланни учун эса уларга тегишиш шарт-шароит яратилиши зарур. Бунда қонунчилик хужжатларини қабул қилиш жараёнидаги коррупциянинг факторларнинг бор-йўклигига, кимларнингдир ман-

тақсимотидан тортиб, уларнинг сарфланишигача бўлган ҳолатлар, давлат мулкни хусусийлаштиришнинг турли босқичларида, жумладан, тегишиш ташкилотлари томонидан тузиладиган ишчи гуруҳларда ҳам фаол бўлиши керак. Ушбу имкониятдан фойдаланни учун эса уларга тегишиш шарт-шароит яратилиши зарур. Бунда қонунчилик хужжатларини қабул қилиш жараёнидаги коррупциянинг факторларнинг бор-йўклигига, кимларнингдир ман-

тақсимотидан тортиб, уларнинг сарфланишигача бўлган ҳолатлар, давлат мулкни хусусийлаштиришнинг турли босқичларида, жумладан, тегишиш ташкилотлари томонидан тузиладиган ишчи гуруҳларда ҳам фаол бўлиши керак. Ушбу имкониятдан фойдаланни учун эса уларга тегишиш шарт-шароит яратилиши зарур. Бунда қонунчилик хужжатларини қабул қилиш жараёнидаги коррупциянинг факторларнинг бор-йўклигига, кимларнингдир ман-

тақсимотидан тортиб, уларнинг сарфланишигача бўлган ҳолатлар, давлат мулкни хусусийлаштиришнинг турли босқичларида, жумладан, тегишиш ташкилотлари томонидан тузиладиган ишчи гуруҳларда ҳам фаол бўлиши керак. Ушбу имкониятдан фойдаланни учун эса уларга тегишиш шарт-шароит яратилиши зарур. Бунда қонунчилик хужжатларини қабул қилиш жараёнидаги коррупциянинг факторларнинг бор-йўклигига, кимларнингдир ман-

тақсимотидан тортиб, уларнинг сарфланишигача бўлган ҳолатлар, давлат мулкни хусусийлаштиришнинг турли босқичларида, жумладан, тегишиш ташкилотлари томонидан тузиладиган ишчи гуруҳларда ҳам фаол бўлиши керак. Ушбу имкониятдан фойдаланни учун эса уларга тегишиш шарт-шароит яратилиши зарур. Бунда қонунчилик хужжатларини қабул қилиш жараёнидаги коррупциянинг факторларнинг бор-йўклигига, кимларнингдир ман-

тақсимотидан тортиб, уларнинг сарфланишигача бўлган ҳолатлар, давлат мулкни хусусийлаштиришнинг турли босқичларида, жумладан, тегишиш ташкилотлари томонидан тузиладиган ишчи гуруҳларда ҳам фаол бўлиши керак. Ушбу имкониятдан фойдаланни учун эса уларга тегишиш шарт-шароит яратилиши зарур. Бунда қонунчилик хужжатларини қабул қилиш жараёнидаги коррупциянинг факторларнинг бор-йўклигига, кимларнингдир ман-

тақсимотидан тортиб, уларнинг сарфланишигача бўлган ҳолатлар, давлат мулкни хусусийлаштиришнинг турли босқичларида, жумладан, тегишиш ташкилотлари томонидан тузиладиган ишчи гуруҳларда ҳам фаол бўлиши керак. Ушбу имкониятдан фойдаланни учун эса уларга тегишиш шарт-шароит яратилиши зарур. Бунда қонунчилик хужжатларини қабул қилиш жараёнидаги коррупциянинг факторларнинг бор-йўклигига, кимларнингдир ман-

тақсимотидан тортиб, уларнинг сарфланишигача бўлган ҳолатлар, давлат мулкни хусусийлаштиришнинг турли босқичларида, жумладан, тегишиш ташкилотлари томонидан тузиладиган ишчи гуруҳларда ҳам фаол бўлиши керак. Ушбу имкониятдан фойдаланни учун эса уларга тегишиш шарт-шароит яратилиши зарур. Бунда қонунчилик хужжатларини қабул қилиш жараёнидаги коррупциянинг факторларнинг бор-йўклигига, кимларнингдир ман-

тақсимотидан тортиб, уларнинг сарфланишигача бўлган

БУСТЕР ДОЗА БИЛАН КИМЛАР ЭМЛАНАДИ?

Нурмат ОТАБЕКОВ,
Санитария-эпидемиологик
осойишталик
ва жамоат саломатлиги
хизмати директори
ўринбосари

Пандемия даврида коронавирус инфекцияси, унинг оғир асоратлари ва ўлим холатларидан кутулиб қолишининг энг самарали йўли – хасталикка қарши эмланини хисобланади.

Ўзбекистонда ахолини коронавирусга қарши эмлаш тадбирлари 2021 йил 1 апрелдан бошланган. Бугунги кунга қадар мамлакатимизга COVID-19 га қарши жами етти турдаги 49,8 миллион доза вакцина олиб келинди, яна 12 миллион доза вакцина келтирилиши кутимоқда.

Республика ахолиси, айниқса, болаларда коронавирус инфекциясига қарши иммунитетин шакилантириш мақсадида 2021 йил 21 сентябрдан 12 ёшдан катта болалар Pfizer, 17 ноябрдан бошлаб тўлиқ эмлаш курсини олганлар бустер доза билан ихтиёрий равишда эмланмоқда.

МАЪЛУМОТ УЧУН: “бустер” сўзи инглиз тилидан олинган бўлиб, кўмакчи, ёрдамчи, тезлатувчи, жадалаштирувчи каби маъноларни анатлатади.

**ХЎШ, БУСТЕР ДОЗА ВАКЦИНА
БИЛАН КИМЛАР ЭМЛАНАДИ?**

Бустер доза вакцина билан эмланувчи контингенттаве аввал икки ва уч компонентли тўлиқ вакцина кур-

сини олган ҳамда вакцинанинг биринчи дозасини олганинг 6 ой ва ундан ортиқ вақт ўтган бўлиши керак.

Мазкур дозани фуқаролар коронавирусга қарши аввал қандай вакцина билан эмланганидан қатъи назар, мамлакатимиздаги коронавирусга қарши барча вакциналардан фойдаланган ҳолда олишлари мумкин.

Ушбу соҳадаги халқаро эксперталарининг фикрича, вақт ўтиши билан эмлангандан кейин ҳосил бўлган антитачалар камая бошлади. Ҳар қандай шахс вакцинанинг 2 ёки 3 дозасини олганидан сўнг унинг организмида COVID-19 га қарши антитачалар пайдо бўлади ва маълум вақт ўтгандан сўнг уларнинг миқдори камайиб боради.

Бустер доза билан кўшимча (қайта) эмланши эса биралмача эмланнидан кейин ҳосил бўлган иммунитет даражасини қисқа муддатда (хужайра) даражасида аввал эмланган-

лик тўғрисида гуморал хотира маъжудлиги туфайли) кўтариб беради. Демак, бустер доза орқали сусайб бораётган иммун тизимини қайтадан барқарор ҳолатга келтириш мумкин.

**БУСТЕР ДОЗА ВАКЦИНА НЕЧА
МАРТА ОЛИНАДИ?**

Мутахассислар COVID-19 га қарши ҳозирча бир маротаба бустер доза вакцина олиши таклиф қилмоқда. Мабодо пандемия узок вақт давом этгудек бўлса, бустер дозага бир неча маротаба мурожаат қилиниши ҳам мумкин.

ЭСЛАТИБ ЎТАМИЗ, бустер доза вакцинадан фойдаланиш амалиёти тиббийёта анчадан бери мавжуд. Республикаимизда шол, қизамиқ, қизилча, бўйма каби қатор юкумли касалликлар вакцинопрофилактикаси жарабёнида кўлланилган.

Мутахассисларнинг фикрича, бустер доза вакцина билан эмланниш “альфа”, “дельта” штаммларидан ташқари “омикрон” штамми билан чакриланган COVID-19 касаллигидан ҳам ҳимоя қила олади. Мабодо касаллик юқса ҳам, у жиддий асоратларсиз, енгил ўтиб кетади.

ЭМЛANIШDAN BOШ TОРТГАН ХОНАНДА КОРОНАВИРУС ҚУРБОНИ БЎЛДИ

Дунёда COVID-19 га қарши вакциналарга шубҳа билан қарорчилар ҳали ҳам кўп. Улар эмланини рад этишади, вакциналар самарадорлигини инкор килишади, энг ёмони, омими хам ортидан эргаштиришга уринади.

Чехиялик хонанда Xana Xorka ҳам шулардан бири эди. У ўз мамлакатида жорий этилган карантин чекловлари шароитида жамоат хойярларида эркин харакатланиш «рухсатнома»сига эга бўлишини хоҳлади. Бироқ бунинг учун ё эмланган ёки касалликтан согайтан бўлиши лозин эди.

Хонанда иккичи йўлни маъқул кўрди ва атайн ўзига коронавирус

инфекциясини юқтириди. Бунинг учун COVID-19 билан касалланган қариндошлари орасида яшади.

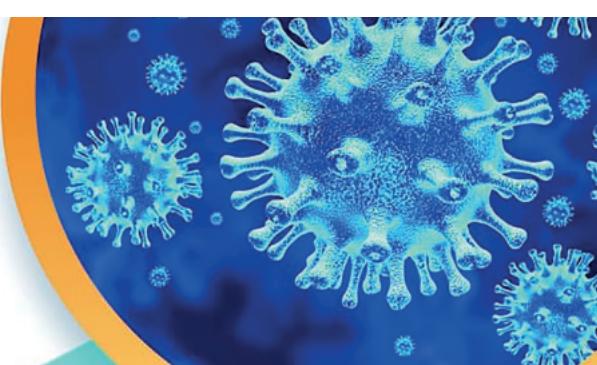
Аммо ўтган якшанбада Xana Xorka 57 ёшида ушбу хасталиқдан вафот этди (<https://govonitmoskva.ru/news/302385>). У ўтимидан бир неча кун оддин, тузалип бораёттани, ҳадемай тетат, сауна, концертлар ва денгиз саҳифатига бориши мумкинligini ёзган.

Қўшикчининг ўғли онасининг ўлимида уни эмланишдан бош ториша кўндириган анти-тарғиботчиларни айлади.

COVID-19 ga

QARSHI VAKSINALAR
SAVOLLAR VA JAVOBLAR

COVID-19 ga
qarshi emlanish bepul.

01

SAVOL: VAKSINALAR VIRUSDAN QANDAY HIMOYALAYDI?

Javob: Vaksinalar tanangizning tabiiy immuniteti bilan birlgilikda kasallik yuqishi xavfini kamaytiradi. Vaksina – bu virus yoki bakteriyalarning zaiflashgan, zararsiz bo’lagidan tayorlangan dori vositali. Vaksina tanangizga yuborilgandan so’ng immunitet tizimining tanaga kigan virusni aniqlaydi va unga karshi kurashish uchun antitanachalarini ishlab chiqaradi. Agar ushbu mikrob ta’siriga yana uchrashangiz, immun tizimning uni qanday yo’q qilishini biladi; siz kasal bo’lmaysiz yoki xastalikni yengil darajada o’tkazasiz.

02

SAVOL: VAKSINALAR UZOQ MUDDATLI HIMOYANI KAFOLATLAY OLADI?

Ha, vaksinalar uzoq muddatga va butun umrga yetadigan himoya vositalisi bo’lib xizmat qiladi, ammo buning uchun to’liq emlanish va belgilangan vaqtarda buster dozalar olib turush zarur. Koronavirus infeksiyasiga kelsak, hozirda bu borada qo’shimcha izlanishlar olib borinmoqda. Ma’lumotlarga ko’ra, COVID-19 kasalligidan tuzalgan odamlarning aksariyatida immunitet shakilanadi. Ular qancha saqlanib turishini vaqt ko’rsatadi.

03

SAVOL: COVID-19GA QARSHI VAKSINASIYA NIMA UCHUN KERAK?

Javob: Niqob taqish, ijtimoiy masofani saqlash, antisepsit vositalardan foydalishan va jamoat joylariga borishdan o’zini tyish kabilar virus yuqishi yoki uni boshqalarga yuqtirish etimolini kamaytirishda samarali omil ekaniga qaramasdan, bochora pandemiyasi chetda, COVID-19ni keltirishga chiqaradigan virus yuqidi.

Vaksinalar immunitet tiziminingi mustahkmalab, Sizga yuqishi mumkin bo’lgan viruslarga qarshi kurashishda ishlardan etadi. Biz emlash organi naqaqt o’zimizni, balki atrofimizdagilarni ham himoya qilamiz.

COVID-19ni keltirishga chiqaradigan virus juda oson yuqadi. Aholining 60-70 foizida ushbu kasallikqa qarshi immunitetni shakllantirmay turib, unga qarshi samarali kurasha olmaymiz.

04

SAVOL: MEN COVID-19DAN DAVOLANGAN BO’LSAM EMLANISHIM SHARTMI?

Ha, COVID-19 bilan bog’liq xavflarning yuqoriligi va infeksiya bilan qayta zarrarlanish etimoli mavjudligi sababli, ushbu kasallik bilan avval kasallangan bo’lishingizdan qat’i nazar, emlanishingiz shart.

05

SAVOL: COVID-19GA QARSHI VAKSINA XAVFSIZMI?

Javob: O’zbekiston Respublikasi Jahon sog’liqni saqlash tashkiloti tomonidan samaradorligi tan olinan, xavfsizligi kafolatlangan va favqulodda holatlarda koronavirus kasalligiga qarshi emlanish uchun ishlashishga tavsuya etilgan vaksinalardan foydalaniadi. Vaksinalar barchasi Sog’liqni saqlash vazirligi tomonidan tekshirilib, yaroqilik sertifikati bilan kafolatlangan. O’zbekistonda COVID-19ga qarshi emlanish bepul.

МАҚСАД – “ОМИКРОН” ШТАММИНИНГ ТАРҚАЛИШИГА ЧЕК ҚЎЙИШ

Covid-19 нинг янги «омикрон» штамми билан боғлиқ юзага келаётган муаммолар хар бир масъулни, қолаверса, фукароларни хам бефарқ колдирмаслиги зарур.

Omicron

15 январдан бошлаб Ўзбекистон аэропортларида чет элдан мамлакатимизга кириб келаётган хар бир йўловчига Covid-19 учун мажбурӣ экспресс-тест жорий этилганда ҳаммага маълум. Тест топшириш учун барча аэропортларда бунинг учун маҳсус зоналар ташкил этилган, тўсиклар ўрнатилган, тўловларни қабул килиш учун терминаллар, нақд пул олиш учун банкоматлар ва валюта айрошаш пунктлари мавжуд. Тўловни амалга ошириб, квитанцияни олган йўловчи тўғридан-тўғри тест топширишга юборилади, шундан сўнг паспортга штрих-код ёпишириллади. Натижаларни олиш учун таҳминан 15 дакиқа вақт кетади. Бу вақт ичida йўловчи юкини олиб, божхона назоратидан ўтишига улгурши мумкин.

Терминалдан чиқишида штрих-код сканердан ўтказилади ва йўловчи тезкор коронавирус тести натижасини олади.

Бу каби чора-тадбирлар юртимизда коронавирус инфекцияси кўпайишни ва “омикрон” штамми тарқалишига чек қўйиш мақсадида ташкил этилди.

Ўзбекистон илмий-синов ва сифат назорати маркази ҳам мамлакатимиз ахолисини коронавирус инфекцияси тарқалишининг олдинги олиш бўйича чора-тадбирларга катъий амал қилишга чакиради. Бу борада маҳалла фаоллари айниқса жонбозлик кўрсатиш зарур.

Зарнигор СУЛАЙМОНОВА,
«UzTest» ДК мутахассиси

VAKSINA OLING VA O’Z SALOMATLIGINGIZNI ASRANG!

Jahon sog’liqi saqlash tashkiloti xulosasiga ko’ra, EMLASH – koronavirus kasalligini oldini olishning yagona yo’ldi.

Jumladan, COVID-19 infeksiyasing turli shtammlari, xususan, eng so’nagi, tez tarmaluvchi ‘omikron’ shtammiiga qarshi kurashish ham mayjud vaksinalar jobiy natija bermoqda.

Tahillar vaksinasiya darajasi yugor bo’lgan mamlakatlarda ushbu shtammi tufayli kasallishan darajasi past va yengil o’tayotganini ko’rsatdi.

TEST

SIZ EMLANISH UCHUN VAKSINANI ERKIN TANLASHINGIZ MUMKIN

Jumladan, bugungi kunda yurtimizda:

AstraZeneca

Moderna

ZF-UZ-VAC 2001

Pfizer/BioNTech

Sputnik V

Sinovac

Sputnik Light

O’ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EMLASH BEPUL AMALGA OSHIRILADI!

20 nafardon ortiq ishchi-xodimi bo’lgan tashkilotlarga sayyor emlash brigadasini jalb etish imkoniyati mavjud.

Emlash (vaksinatsiya) masalalari bo’yicha o’z hududiy poliklinikangizga murojaat qilishingiz mumkin.

**Vaksina oling va o’zingizni, yaqinlaringizni
kasallikdan asrang!**

КОРОНАВИРУС ИНФЕКЦИЯСИДАН ЭХТИЁТ БЎЛИНГ!

✓ Сўнгги вактларда бутун дунёда коронавирус билан боғлиқ вазият мураккаблашилоқда. Кўплаб мамлакатлар касалликнинг “омикрон” штамми “нишони”га айланмоқда. Ушбу инфекция аввалги штаммлардан кўра енгилроқ, асорати кам, аммо тарқалиши жуда тез.

✓ Юқори ҳарорат, йўтап, нафас қисиши кузатилганда, дарҳол оила шифокорига мурожаат қилинг!

✓ 2 метрли ижтимоий масофани сақланг, ниқоб тақинг!

✓ Ҳар қандай дорини шифокор тавсияси билан қабул қилинг, ўзбошимчалик билан даволанманг!

✓ Антибиотикларни шифокор тавсиясиз қабул қилинг!

✓ Тўғри овқатланинг, жисмоний фаол бўлинг, ҳар куни тоза ҳавода сайд қилинг!

 Аччиқ, аммо очиқ гаплар

Бундан бир неча йил олдин бўлган ушбу воқеа тез-тез ёдимга тушиб, мулоҳазага чорлайверади. Зеро, бу мавзу бир вактлар “Тўйлар ҳакида ўйлар” каби урғфа кири, кўп гаплар айтилаяпти ва ўшанда бўлганидек, самараси кўзга ташланмаяпти.

Шундай килиб, уй телефони жиринглайди ва ундан эркак киши ўзини танишишириб, гап бошлайди:

— Мен вилоят кутубхонасининг директориман. Сизнинг Амир Темур ҳакида китобингиз чиқсан экан, шуни тез топиш ҳакида топширик бўлган.

Албатта, вилоятда бундай шошилини топширик биринчи раҳбар бериши мумкин. Ростдан, ўшанда вилоят хокими шундай топширик берган экан.

НУР ИЧРА ЗУЛАМАТ

Очиғи, кутилмаган гап бўлганди. Ҳаяжондан бошим алланиб кетди. Зехним очилди: “Ҳали ҳам китоб изловчилар бор экан-да?” Атрофимда тахланниёт ётган, қалам ҳақи ҳисобидан берилган ва ўқувчини кутиб сарғайган китобларга кўзим тушди. Қанийди, уларни ҳам кимдир йўқласа ёки ўқисиган билдириса, тикинга ҳам тарқатиб юбордиди.

Ха, “гузал ва фаровон турмуш тарзи”-миздан китоб, китобхонлик бутунлай урфдан чиқиб улгурди. Одамлар нуқул пул сайдигандиган, “кимўзар”га тўйлар устида кенгашадиган, данғиллама иморат куриш ҳакида бosh котирадиган бўлиб қолди. Бундай “оламшумул” ташвишлар сирасида китобхонлик, алтаган машрутотга ўрин йўқ. Мабодо ахборотга ёки маърифатга этиёж сезса, телефон тиктиклидай.

Бизнинг турмуш тарзимиз шундай шаклланди.

Лекин бу ҳолатлар ўткинчи. Тарихдан маълум: ҳажалот йилларида одамлар китобни қўлига ушамаган, худди ҳозиргилик, муҳташам қасрлар куриш, дабдабали тадбирлар ўтқазиши билан машту бўлган. Оқибати маълум – маънавий айнишлар ҳадиддан ошиб, ҳамият ичдан вайрон бўлган. Юртимизда бутунлай бошқача муносабат: давлат раҳбарининг ўзи китобхонники ривожлантириш учун ҳамма чорани кўраяпти, афсуски, маърифат изловчилик юртдошларимизнинг турмуш тарзига сингмаглайти. Яқинда ёки ёзувчилардан бир “Оддий одамлар эмас, ёзувчиларни ўзи китоб ўқимай қўйди”, деб сухбат бериби. Мен ҳам тасдиқлайман: у тамомон ҳақ.

Қўйидаги мулоҳазалар шу ўйналишида.

Гапнинг нафисаламбрини айтганда, “Зар қадрни заргар билади” деганларидек, китобнинг қадрни билish учун ҳам одам китобхон-маърифати бўлиши керак. (Масаланинг ёник доира ичидаги айланни шундаки, маърифати бўлиш учун китоб ўқиш керак!) Худди “Тухум олдин пайдо бўлгани, товук?” қабилида алланма масаланинг ечими учунни нуқтада: ким қандай фикрласа, ўша тўғри. Шундай. Бинобарин, “Ер юзида тоқи бир нафар аёл бор экан, заргарни этиёж бўлади” деганларидек, бир киши китоб ўқиси ҳам китобга этиёж бўлаверади. Энди масала зар бор экан, заргар бўлишида қолди.

Хўш, қаён ёки нима учун китоб ўқилади ёки ўқилмайди? Шу савонли бир маорифи дўстимга бердим.

— Ҳаммасини этиёж ҳал қиласди. Ҳозир китоб ўқишига этиёж йўқ! – деди у дангал.

Этиёж! Бу “жаноб” нимадан туғи-лади ёки нимадан пайдо бўлади? “Этиёж” деганда кўпроқ шахсий майлар, биологик талабчанлик кўз олдигма келди. Одам этиёж сезади ва сигарет чекади. Гарчи зарар эланлиги кўп бора эслатилган бўлса-да, буни ўзи билса-да! Ёки оила бюджетига зиён бўлишини, ўз жамиятда мавқенини ўйқотишни билса-да, ароқ ичади, ҳатто ўзини тия олмайди. Ёки чекувчи ва ичувчиларнинг организмида ўзга-чалик бормикан? Қизиқ. Мулоҳазаларни давом этириб ва тераплантириб, ранг-баранг манзараларга дуч келиши мумкин экан. Улардан чиқадиган кулоса жуда шафқатсиз: киши қандай мухитда шаклланса, яшаса, шунга мос нарсаларга этиёж сезаркан (яъни яхши – яхшилика, ёмон ёмонлика). Худди латифада айтилганидек, “Ҳамма ҳам қўйидан келганини қўлади-да”...

Шундай хулоса анчайин тўғрига ўхшайди ва шу нуқтада инсоният ўз тадам-

қолмаслик учун ахборот манбаларига муружаат этади, ўзининг шахсий рейтингини ошириб бораверади. Бу ҳол биз орзу қилган жараён. Бирок атрофда бошқа бир манзара: аксарият молпарастликка ружу кўйган, бир машинани иккита қилишга, уч қаватли уйнинг бўйини тўрттага этиказига сафарбар бўлса, бундай шароитда китобга, умуман, маърифатга ўтрин қолмайди. Ахир бундай одамлар учун “куй артишга” ҳам ярамайдиган китоблар нигма аскатди?

Муаммо муммони туғидиди: ўзи, ҳаётдан қониқиб-мириқиб яшашнинг ўчами борми? Яъни одамнинг қисқа умри давомида ўйраб яшаш учун қанча бойлиги бўлиши лозим? Ахир “тешик тўрва” (кексалар дунёни шундай таърифлашарди) ни тўлдираман, деб қанча жон овора-сарсон бўйиб, оғзи нонга етганда бўғзи қонга тўлиб қолган ва шундай ҳам бўлиб қоляпти. Меъёрида, гузал яшаш тартибини, турмуш тарзини (бу холни бир сўз билан “маданияти бўлиш” дейишиди) таъминлаш учун нима талаб қилинади? Бунинг учун ҳам маърифат лозим (яна масаланинг ёник доира ичади айланнишини қаранг). Шундай шароитда “Ҳар кимнинг ўз танлови мәъқул” тамоили амал қисла, куйида баён этиладиган мана бундай муносабат қандай баҳоланади?

Тошкент вилоят ҳокимлигининг масъул ходими Жамшидга китобимни узатдим. Лоқайдир вараклади-да, қайтариб берди.

— Йўқ, олаверинг. Сизга сова.

— Нима қилиман? (Китобга нисбатан бундай саволнинг ўзи муаллиф учун ноқулай).

— Ўқийсиз.

— Э, қириқ экансиз. Китоб ўқишига вақт борми? Фарзандларимни тўйиб кўра олмайман...

— Нима қиласиз кун бўйи, яна ярим кечагача?

— Тадбир ўтказамиз. Бугун 21 та тадбир бор, эргата 19 та.

У “Тадбир” нималигини билмайсиз-да” дегандек, бошини ичига тортиб, чукур сўлиш оли.

— Ора-сирада вақт бўлиб қолар, ўқийсиз, – китобни қайтиб олмадим.

Жамшид оғриниб олди ва уни бир четга иргитди. Билмадим, у боекеани эслайдими-йўқи, у хозир қаерларда умргузаронлик қилиб юриди, Жамшид ўзининг бундай муносабати билан мени яна бир марта ҳайрон қолдиранди. Китобдан кўркиш – Сўздан кўркиш. Китобдан йироқлашиш – Сўздан йироқлашиш (“Инсонни сўз айлади жудо ҳайвондин”) ва машъум ҳолатга (нимадан “жудо бўлган” эраса, ўшанга) тушиш. Сўз эса, аслида, борлик ҳакиқатининг ҳарфларда нақшланган жамолидир. Демак, Ҳаққа етишининг асрори Китобдидар.

Манзаралар шунақа. Китоб қаҷон этиёжка, ҳатто биринчи даражали этиёжка айланади? Ёки дунёнинг манзараси шу даражада ўзариги кетдими? Илоҳотлари билан кўп мактавнермайдиган бир мамлакатда бўлиб қайтада таниши олим гурун беради:

— Шахардаги тўрт қаватли “Китоблар сарой” харидорлар билан энг гавжум жой экан. Бизда Кўйлиқ бозори шунақа тикилинч. Бир китоб олувдим, пунлини тўлаш учун йигирма минут навбатда турдим.

— Қайси йиллarda бўлган бу воқеа?

— Олиги ойдин.

Улар ҳаётдан орқада қолиб кетибдими ёки биз манзила олдинроқ келиб ўқибидан

— Етмиш бешта ароқ-вено дўконлари, тўқсан саккизта дорижона шиаб турдибо... Китобни китоб дўконлари?.. Бу саволинеизга кейинроқ жавоб берсам. Ҳозир шошиб турган эдим.

— Ҳоким бува, айтинг-чи, туманингизда кутубхона, китоб дўконлари борми?

— Тарзи тарзи, яхшилинига кутубхона, китоб дўконлари...

— Тарзи тарзи, яхшили